

Sir Arthur Conan Doyle

Een studie in rood



I

Sherlock Holmes

In 1878 voltooide ik mijn studie geneeskunde aan de universiteit van Londen, waarna ik naar Netley ging voor de vervolgopleiding tot legerarts. Na deze te hebben afgerond, werd ik als assistent-chirurg ingelijfd bij het vijfde regiment Northumberland Fuseliers, dat destijds in India was gestationeerd. Voordat ik me echter bij mijn eenheid kon voegen, brak de Tweede Brits-Afghaanse Oorlog uit. Toen ik in Bombay van boord ging, kreeg ik te horen dat mijn regiment was opge-

rukt door de passen en inmiddels diep in vijandelijk gebied was doorgedrongen. Ik sloot mij aan bij een groep andere officieren die zich in dezelfde situatie bevonden als ik, volgde mijn regiment en slaagde erin veilig Kandahar te bereiken, waar ik onmiddellijk aan het werk ging.

De campagne leverde veel militairen roem en promotie op, maar mij bracht hij niets dan tegenslag en misère. Ik werd overgeplaatst naar het Royal Berkshire Regiment, waarin ik diende tijdens de noodlottige slag bij Maiwand. Daar werd ik in de schouder getroffen door een kogel uit een Jezail-geweer die het bot verbrijzelde en mijn ondersleutelbeenslagader op een haar na miste. Ik zou in handen van de moordzuchtige Ghazi's zijn gevallen zonder de toewijding en de moed van Murray, mijn ordonnans, die me op de rug van een trekpaard legde en erin slaagde me veilig naar de Britse linies terug te brengen.

Uitgeput door de pijn en verzwakt door de ontberingen waaraan ik had blootgestaan, werd ik met een grote groep gewonden naar het hospitaal van onze basis in Pesjavar gebracht. Hier herstelde ik, en ik was al voldoende opgeknapt om af en toe een wandelingetje door de ziekenzalen te maken en zelfs een frisse neus te halen op de veranda, toen ik plotseling werd geveld door tyfus, de vloek van onze Indiase koloniën. Maandenlang werd voor mijn leven gevreesd, en toen ik eindelijk weer bij zinnen kwam en begon te herstellen, was ik zo verzwakt en vermagerd dat een medi-

sche raad besloot mij onverwijld naar Engeland terug te sturen. Ik werd onmiddellijk op het troepentransportschip *Orontes* gezet en arriveerde een maand later in de haven van Portsmouth. Mijn gezondheid had onherstelbare schade geleden, maar de staat was geneegen mij nog negen maanden financieel te ondersteunen en mij zo in de gelegenheid te stellen weer op krachten te komen.

Ik had kind noch kraai in Engeland en was dus zo vrij als een vogel, voor zover je met een inkomen van elfenhalve shilling per dag vrij kunt zijn. Onder dergelijke omstandigheden oefende Londen uiteraard een grote aantrekkingskracht op mij uit; de stad was een poel van verderf die armoedzaaiers en leeglopers uit het hele land trok. Ik verbleef een tijdje in een privéhotel in de buurt van de Strand, waar ik een weinig comfortabel en zinloos bestaan leidde en veel meer geld uitgaf dan ik me kon veroorloven. Mijn financiële situatie werd dermate zorgwekkend dat ik tot de conclusie kwam dat ik óf uit de metropool moest vertrekken om mij ergens op het platteland te vestigen, óf mijn leefstijl drastisch moest veranderen. Ik koos voor het laatste, en besloot uit het hotel te vertrekken en een wat betaalbaarder, minder chic onderkomen te zoeken.

Op de dag waarop ik die beslissing had genomen, bevond ik me in de Criterion Bar, toen iemand me op de schouder tikte. Ik draaide me om en herkende Stamford, een assistent uit St. Bart's. Het zien van een

bekend gezicht in de Londense jungle is voor een eenzaam mens beslist een plezierige ervaring. Stamford en ik waren nooit echt bevriend geweest, maar nu begroette ik hem enthousiast. Hij leek op zijn beurt zeer verheugd om mij te zien. In mijn uitgelaten stemming nodigde ik hem uit voor de lunch in het Holborn. We gingen er in een rijtuig naartoe.

‘Wat heb jij in vredesnaam uitgespookt, Watson?’ vroeg hij met onverholen nieuwsgierigheid toen we door de drukke straten van Londen ratelden. ‘Je bent zo mager als een lat en zo bruin als een kokosnoot.’

Ik vertelde hem in het kort wat me was overkomen, en toen we bij onze bestemming arriveerden, was hij volledig op de hoogte.

‘Arme donder,’ zei hij hoofdschuddend na het aanhoren van alle rampspoed. ‘En wat ben je nu van plan?’

‘Ik ben op zoek naar woonruimte,’ antwoordde ik. ‘Ik hoop iets fatsoenlijks te vinden wat niet al te prijzig is.’

‘Dat is ook toevallig,’ zei Stamford. ‘Je bent vandaag al de tweede die het daarover heeft.’

‘Wie was de eerste dan?’ vroeg ik.

‘Iemand die op het ziekenhuislaboratorium werkt. Hij heeft een mooi appartement gevonden en beklagde zich er vanochtend over dat hij geen huisgenoot kan vinden. Voor hem alleen is de ruimte veel te duur.’

‘Verrek!’ riep ik uit. ‘Als hij echt iemand zoekt om de huur te delen, ben ik zijn man. Ik heb liever iemand om me heen dan dat ik ergens alleen woon.’

Stamford keek me aan over zijn glas wijn en schonk me een merkwaardige blik. ‘Dan ken je Sherlock Holmes nog niet,’ zei hij. ‘Die heb je misschien liever niet voortdurend om je heen.’

‘Waarom niet? Wat is er mis met hem?’

‘O, ik bedoel niet dat er wat mis is met hem. Hij houdt er alleen nogal eigenaardige ideeën op na – hij is geobsedeerd door bepaalde takken van wetenschap. Voor zover ik weet is hij voor de rest een prima kerel.’

‘Een student medicijnen zeker?’

‘Nee, ik heb geen idee wat hij studeert. Ik heb begrepen dat hij erg goed is op het gebied van anatomie, en hij is een uitmuntend chemicus, maar ik geloof niet dat hij een officiële medicijnenstudie volgt. Hij loopt in het wilde weg de vreemdste colleges af en heeft een hoop kennis vergaard over de meest buitenissige onderwerpen; zijn professoren zouden er waarschijnlijk versteld van staan.’

‘Heb je hem dan nooit gevraagd wat hij precies doet?’ vroeg ik.

‘Nee, hij is niet bepaald een mededeelzaam type, al kan hij je soms de oren van het hoofd kletsen.’

‘Ik zou hem graag ontmoeten,’ zei ik. ‘Als ik samen met iemand woonruimte huur, gaat mijn voorkeur uit naar een rustig, gestudeerd iemand. Ik ben nog niet voldoende opgeknapt om een hoop lawaai of opwinning te kunnen verdragen. Daar heb ik in Afghanistan genoeg van gehad. Waar kan ik die vriend van je vinden?’

‘Hoogstwaarschijnlijk in het laboratorium,’ antwoordde Stamford. ‘Soms laat hij zich wekenlang niet zien, en dan is hij er weer elke dag tot in de kleine uurtjes. Als je wilt, rijden we er na de lunch meteen naartoe.’

‘Graag,’ zei ik, en we spraken verder over andere zaken.

Toen we van het Holborn naar het ziekenhuis reden, vertelde Stamford me nog een aantal bijzonderheden over de man met wie ik mogelijk een appartement zou gaan delen.

‘Ik wil niet dat je mij de schuld geeft als blijkt dat je niet met hem kunt opschieten,’ zei hij. ‘Ik ken hem alleen oppervlakkig van het lab. Je hebt zelf op deze ontmoeting aangedrongen, dus ik ben in geen enkel opzicht verantwoordelijk.’

‘Als we niet met elkaar overweg kunnen, zoek ik gewoon iets anders,’ zei ik, en terwijl ik mijn metgezel scherp opnam, voegde ik eraan toe: ‘Ik krijg de indruk dat je om een of andere reden buiten schot wilt blijven, Stamford. Heeft die kerel soms een opvliegend karakter of zo? Biecht eens op.’

‘Het valt niet mee om zaken onder woorden te brengen die niet zijn te beschrijven,’ antwoordde hij lachend. ‘Holmes is me een beetje te nieuwsgierig, tot op het koelbloedige af. Hij zou in staat zijn om iemand een snuffe van een nieuw plantengif toe te dienen – niet omdat hij een slecht mens is, begrijp me goed, maar puur uit wetenschappelijke interesse, ge-

woon om te zien wat er gebeurt. Ik denk eerlijk gezegd dat hij zelf de eerste zou zijn die het zou innemen. Hij is geobsedeerd door de exacte wetenschappen.'

'Waarom ook niet?'

'Ja, maar je kunt ook te ver gaan. Als iemand de lijken in de snijzaal met een stok gaat slaan, begint het toch vreemde vormen aan te nemen.'

'Lijken slaan met een stok?'

'Ja, om na te gaan in welke mate bloeduitstortingen na het overlijden kunnen ontstaan. Ik heb het met mijn eigen ogen gezien.'

'En hij studeert geen medicijnen?'

'Nee. God mag weten wat hij studeert. Maar we zijn er. Ik stel voor dat je je zelf een oordeel over hem vormt.'

We stapten uit in een smal steegje en betraden via een zijdeur een van de vleugels van het grote ziekenhuis. Ik was op bekend terrein, en niemand hoefde me de weg te wijzen. We liepen de kale stenen trap op en de lange gang door met de witgekalkte muren en de grauwe deuren. Aan het einde was een boogvormige doorgang die naar het scheikundig laboratorium voerde.

Het was een hoge ruimte met overal flessen tegen de muren. Hier en daar stonden grote, lage tafels met distilleerkolven, reageerbuisjes en bunsenbranders met hun blauwe flakkerende vlammen. Er bevond zich maar één student in het vertrek. Hij stond gebogen over een tafel en ging volledig op in zijn werk. Bij het

geluid van onze voetstappen wierp hij een blik over zijn schouder, om vervolgens met een verheugde uitroep uit zijn gebogen houding overeind te komen. 'Ik heb het! Ik heb het!' riep hij Stamford toe terwijl hij zich met een reageerbuisje in zijn handen in onze richting haastte. 'Ik heb een reagens gevonden dat hemoglobine laat neerslaan!' Als hij een goudmijn had ontdekt, had de blik op zijn gezicht onmogelijk meer voldoening kunnen uitstralen.

Stamford stelde ons aan elkaar voor. 'Dokter Watson, Sherlock Holmes.'

'Aangenaam kennis te maken,' zei hij vriendelijk, terwijl hij mij de hand drukte met een kracht die ik niet van hem had verwacht. 'Je bent zo te zien in Afghanistan geweest.'

'Hoe weet jij dat nou!?' riep ik verbaasd uit.

'Doet er niet toe,' zei hij gniffelend. 'Het gaat nu even om de hemoglobine. Ik neem tenminste aan dat je het belang van mijn ontdekking inziet.'

'Scheikundig gezien is het ongetwijfeld erg interessant,' antwoordde ik, 'maar praktisch...'

'Integendeel, dit is de meest praktische medische ontdekking in jaren. Snap je dan niet dat dit een feilloze test is om bloedspatten op te sporen? Kom maar eens mee.'

In zijn enthousiasme pakte hij me bij de mouw van mijn jas en trok me mee naar de tafel waaraan hij had staan werken. 'We nemen een druppel vers bloed,' zei hij terwijl hij met een lange naald in zijn vinger prikte

en de bloeddruppel die verscheen met een pipet opzoog. 'Nu voegen we dit kleine beetje bloed aan een liter water toe. Je zult zien dat het mengsel ogenschijnlijk zuiver water is; de hoeveelheid bloed bedraagt maar één op een miljoen. Maar ik twijfel er niet aan dat we dezelfde kenmerkende reactie krijgen.' Terwijl hij dit zei, liet hij een paar witte kristallen in de maatbeker vallen, waarna hij er wat druppels van een doorzichtige vloeistof aan toevoegde. Het volgende moment kreeg de inhoud een flauwe mahoniekleur. Op de bodem van de beker sloeg een bruinrode stof neer.

'Ha! Kijk eens aan!' riep hij uit terwijl hij in zijn handen klapte met de verrukte blik van een kind dat nieuw speelgoed heeft gekregen. 'Wat vinden jullie dáárvan?'

'Het lijkt me een erg gevoelige test,' merkte ik op.

'Prachtig! Prachtig! De oude pokhoutproef was erg omslachtig en onbetrouwbaar. Datzelfde geldt voor het met een microscoop naar bloedlichaampjes zoeken, wat bovendien volkomen zinloos is als het bloed meer dan een paar uur oud is. Dit werkt altijd, of het bloed nu oud is of vers. Als dit eerder was ontdekt, zouden honderden mensen die nu vrij rondlopen, voor hun misdaden hebben geboet.'

'Inderdaad!' beaamde ik.

'Het komt vaak voor dat moordzaken op dit punt vastlopen. Stel, een man wordt maanden na het plegen van een misdrijf alsnog als verdachte aangemerkt. Zijn beddengoed of zijn kleren worden onderzocht en